

NORGES BONDELAG

Til
Klima- og miljøminister Vidar Helgesen
Landbruks- og matminister Jon Georg Dale

16.august 2017

Oppfølgingsbrev etter møtet på Lygnasæter 4. august 2017

Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit og Norsk Bonde- og Småbrukarlag er tilfredse med at statsråd Jon Georg Dale og statssekretær Lars Andreas Lunde etterkom vår forespørsel om å møte berørte beitebrukere, beitelag, lokale og sentrale organisasjoner, kommuner m.fl. på Lygnasæter 4. august 2017.

Som formidlet under møtet og i tidligere brev er det knyttet bekymring til hvilken økonomisk kompensasjon som vil gis til de berørte i saken, og når erstatning utbetales. Det er for mange en stor økonomisk belastning at utgiftene øker, samtidig som inntektene uteblir. Derfor er det viktig at både Landbruksdepartementet og Klima- og miljødepartementet behandler saken raskt.

Det må bemerkes at selv om møtet på Lygnasæter omhandlet situasjonen på Hadeland, Hurdal og Toten så er dessverre ikke disse situasjonene unike. Som eksempel på lignende situasjoner kan nevnes de 514 sauene som ble erstattet med ulv som skadevolder i Spekedalen i Rendalen i 2016, og hvor 179 kadaver ble gjenfunnet. Dette etter at ulv hadde herjet i saueflokken i nærmere syv uker. Videre kan nevnes de nylige angrepene på Tolga i Hedmark. Av 550 sau/lam som er sluppet på beite er 47 tapt så langt.

I det følgende gis det en oppsummering av beitenæringa sitt økonomiske tap som følge av ulvens tilstedeværelse, og som kreves dekket for hele landet.

1. Erstatning for tapt tilgang av utmarksbeite

Ved erstatning for forsinka slipp, aldri sluppet, eller tidlig nedsakning av sau er det lagt til grunn en sats på kr 6 per dyr per dag. Dette er ikke tilstrekkelig kompensasjon for å dekke utgifter til ekstraarbeid som gjerding på innmark, snylterbehandling, føring og innkjøp av vinterfôr, innkjøp av kraftfôr til bruk om sommeren og ekstra gjødsling av innmarksbeitene. Som eksempel kan nevnes erstatningen beitebrukerne på Fron i Oppland fikk på kr 130 000 for to måneder med tapte beitemuligheter. Bare det å kjøpe inn ekstra vinterfôr medførte imidlertid en økt kostnad på kr 200 000.

I de områdene av Norge med for høye verdier av radioaktivitet har det siden 03.06.16 blitt gitt kr 10 per dyr per dag i nedfôringskompensasjon frem til åtte uker, og kr 11 per dyr per dag etter åtte uker. En tilsvarende justering har imidlertid ikke blitt gjort for dagsatsen som legges til grunn ved erstatning for redusert adgang til å bruk av utmark.

Vi krever at satsen på kr 6 per dyr per dag endres og følger satsen for ” Forskrift om erstatning etter offentlige pålegg i plante- og husdyrproduksjon av 29/05 2016”, som trådte i kraft fra 03/06 2016. Dette tilsier en sats på kr 10 per dyr per dag i inntil 8 uker, og kr 11 per dyr per dag etter 8 uker. Denne satsen må gjelde fra den dagen dyrene holdes borte fra utmarks- eller innmarksbeite pga. rovvilt, inkludert årets beitesesong. En slik oppjustering av satsen må gjøres på generelt grunnlag og for hele landet.

2. Erstatning for tapt utmarksbeitetilskudd

Det er et krav å ha sau på utmarksbeite i minst 5 uker for å motta utmarksbeitetilskudd. Når det ikke er mulig å ha sau på utmarksbeite i en periode over 5 uker på grunn av risikoen for rovviltangrep medfører dette at retten til utmarksbeitetilskudd bortfaller. I søknadsskjema for utmarksbeitetilskudd skal antall sau og lam sluppet på utmarksbeite og antall sau og lam som er sanket fra utmarksbeite etter å ha vært på utmarksbeite i minst 5 uker føres opp. Tilskuddet utmåles på grunnlag av et veid gjennomsnitt av antall dyr sluppet og antall dyr sanket. Dyr sluppet teller 70 % og dyr sanket teller 30 %. Dyr som sankes fra utmarksbeite etter mindre enn 5 uker på utmark, skal ikke tas med når antall dyr sluppet oppgis.

Utmarksbeitetilskuddet er et virkemiddel som ligger under jordbruksavtalen og Landbruks- og matdepartementet. Tilskuddet har som formål å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk innenfor de målsettinger Stortinget har trukket opp. Vi mener det er feil at jordbruket skal ta kostnaden når dyreeier, på grunn av den rådende rovdyrpolitikken, ikke oppfyller vilkårene for utmarksbeitetilskudd.

Vi krever at alle beitebrukere med dyr som ikke oppnår 5 uker på utmarksbeite pga. rovvilt skal få utbetalt fullt utmarksbeitetilskudd på 185 kr per dyr. Det kreves videre at dette må gjelde for alle dyr som ved normal situasjon i beiteområdet ville bli sluppet på utmarksbeite. Ved tilfeller der besetninger har blitt sluppet på utmarksbeite, skal det legges 100 % vekt på dyr som er sluppet og ikke antall dyr sanket.

Vi krever, med begrunnelsene ovenfor, at alle kostnader for utbetaling av utmarksbeitetilskudd til dyreeiere som ikke oppfyller vilkårene dekkes av Klima- og miljødepartementet.

3. Erstatning for tapt tilskudd og administrativt merarbeid i beitelaga

I beregningen av tilskudd til beitelaga er det antall sankede dyr som er avgjørende for hvilket tilskudd som skal gis, i tillegg til at dyra må ha vært på utmarksbeite i 5 uker. Inntektsgrunnlaget til beitelaga reduseres dermed ved at færre dyr er på utmarksbeite, i tillegg til at inntektsgrunnlaget reduseres i takt med størrelsen på et eventuelt rovdyrangrep. Dette skjer samtidig som at beitelagets administrative utgifter naturligvis også øker.

Vi krever at beitelaga får utbetalt sitt tilskudd til beitedyr som ved en ordinær beitesesong. Tilskuddet utbetales på bakgrunn av satsen i det enkelte fylke. Videre kreves det at beitelaga får erstattet sine økte administrasjonsutgifter ved rovviltangrep.

4. Erstatning i besetninger uten tap av dyr eller tap av få dyr

Gjeldende erstatningsordning for husdyr drept eller skadet av rovvilt gjelder bare de besetningene som kommer under denne ordningen. Ulvens tilstedeværelse medfører imidlertid en økonomisk belastning også for de uten faktiske tap. Ved rovviltangrep er derfor alle beitebrukere i området med på å bidra til avklaring av situasjonen, uten hensyn til om de selv er rammet. En vesentlig merkostnad for beitebrukerne i disse besetningene er dermed knyttet til ekstraordinært tilsyn, leting etter døde dyr etc.

Som eksempel kan nevnes arbeidsinnsatsen til beitelagsmedlemmene i Sølendalen havnelag i Rendalen i 2016. Det ble i alt sluppet 2000 sau på utmarksbeite i Spekedalen sommeren 2016. Av disse ble 591 sau tapt på beitet. Statens naturoppsyn dokumenterte 179 sauekadavre hvor ulv var skadevolder. I erstatningsoppgjøret ble 514 sau erstattet med ulv som skadevolder. Ulveangrepene medførte betydelig merarbeid for de elleve beitebrukerne i beitelaget. Det ble registrert 465 dagsverk og 11.539 km kjøring knyttet til ekstraordinært tilsyn grunnet rovdysituasjonen. Tapene fordelte seg svært ulikt. Beitebrukeren som hadde det største tapet mistet 181 sauer mens beitebrukeren med minst tap mistet 4 sauer.

Uten å kunne dokumentere tap av dyr er det heller ikke mulig å søke om erstatning for andre følgeskader slik som dårlig tilvekst, og at livdyr ikke blir drektige som følge av stress og langvarig tilstedeværelse av ulv i beiteområdet. Når innmarksbeite må brukes i stedet for utmarksbeite så medfører dette videre at grasmarka for fôrproduksjon kommende år blir kraftig redusert, og hyppigheten på omlegging av eng øker som følge av hard nedbeiting med de merkostnader dette medfører. Innmarksbeite medfører eksempelvis at lamma i mange tilfeller blir senere slaktemodne, og med fallende prisløype utover i sesongen gir dette lavere inntjening.

Vi krever at det også gis erstatning til å dekke følgekostnadene for de berørte beitebrukerne uten tap eller med lite tap i disse beiteområdene.

5. Økonomiskbistand til beitebrukere med likviditetsproblem

Det er flere beitebrukere som får store økonomiske problemer som følge av alle utleggene de har hatt i løpet av en beitesesongen ved tilstedeværelse av ulv. De økte arbeidsmengdene vil også kunne medføre behov for å leie inn ekstra hjelp da det ikke alltid er fysisk mulig for den enkelte å rekke over alle de ekstra arbeidsoppgavene som oppstår i tillegg til den alminnelige gårdsdrifta. Likevel er det ikke sikkert at den enkelte har økonomi til å legge ut for ekstrahjelp, særlig tatt i betraktning av at det er knyttet usikkerhet til hvilke av disse ekstrakostnadene som blir erstattet.

Det kreves at det etableres en ordning som gjør det mulig å få forskuttert midler som dekker de merkostnadene som oppstår i forbindelse med rovdyr. Dette for å avhjelpe likviditetsproblemer for den enkelte gårdbruker.

Vi ber om en avklaring av kravene i brevet innen 1. september.

Med hilsen

Lars Petter Bartnes
Norges Bondelag

Kjell Erik Berntsen
Norsk Sau og Geit

Merete Furuberg
Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Kopi:

Fylkesmannen i Oppland

Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Brevet sendes også internt i våre organisasjoner og til de berørte beitelaga.